

Η ΤΡΑΠΕΖΟΥΣ

Φίλε!

Σέ γράφω ἐκ Τραπεζούντος, καί σέ γράφω ὄχι ἐξ εὐτελοῦς χαρίου, ἀλλ' ἐκ τοῦ παλατίου αὐτοῦ τοῦ διοικητοῦ ὑποδεχθέντος με μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης. Ὅτε ἀνεχώρησα ἐξ Ἀθηνῶν διὰ νὰ περιηγηθῶ τὴν Ἰωνίαν καί τὸ Βυζάντιον, δὲν προέβλεπον ὅτι ἡ θεὰ τῶν τόπων ὅπου ἤκμασαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἤθελε μὲ παρακινήσει νὰ ἐπισκεφθῶ καὶ ἄλλα μνημεῖα τῆς δόξης καὶ τῆς δυστυχίας αὐτῶν. Ἡ μετάβασίς μου ἄρα εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῆς ἐν Πόντῳ Καππαδοκίας, τὴν ὁποίαν ἐξύμνησαν ἄλλοτε τοσούτῳ οἱ Φράγχοι καὶ τῆς Ἀσίας οἱ μυθολόγοι, ἦτο πάντῃ ἀπροσδόκητος. Ἰδοὺ διὰ τί δὲν παρέλαβον μετ' ἐμαυτοῦ κανένα συγγραφεῖα διμυλοῦντα περὶ τῆς Τραπεζούντος, ἀν καὶ, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, κανεῖς πλὴν τοῦ Φαλμεράγερ, δὲν ἐπραγματεύθη ἰδίως περὶ αὐτῆς· τὸ δὲ παλάτιον τοῦ διοικητοῦ οὕτινος σέ σέλλω εἰκόνα σχεδωγραφηθεῖσαν παρέργως ὑπ' ἐμοῦ, καὶ τοὶ πλούσιον τροφῆς ὕλικης, ἀπορεῖ καὶ ἡμερολογίου τοῦ Καζαμιά.

Ἡ πόλις τῆς Τραπεζούντος τὴν ὁποίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει, κεῖται, ὡς γνωρίζεις ἴσως, ἐν εἴδει ἀμφιθεάτρου, ἐπὶ τῶν χαμηλότερων πλευρῶν τοῦ Ταύρου, οὕτινος αἱ κορυφαὶ καθωραίζουσι καὶ προστατεύουσιν, οὕτως εἰπεῖν, αὐτήν. Εἶναι δὲ ἀρχαιοτάτη, κτισθεῖσα, κατὰ τοὺς ἡμετέρους ἱστορικοὺς, ὑπὸ ἀποίκων τῆς Σινώπης. Ἦκμασεν ὁμῶς ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἵτινες ἔπτελλον κατ' ἔτος ἐκεῖ διοικητὴν φέροντα τίτλον δουκὸς μέχρι τοῦ 1203, ὅτε τὸ Βυζάντιον ἐκυριεύθη δολίως ὑπὸ τῶν σταυροφόρων ἀλλ' ἐχθρῶν τοῦ σταυροῦ Φράγκων. Κατὰ τὴν ἀξιολογήθησαν ἐκείνην ἐποχὴν, ἥτις πρώτη ἐκλόνησε τὰ θεμέλια τῆς ἐλληνικῆς αὐτοκρατορίας, οἱ δύο υἱοὶ τοῦ ἐναρέτου ἀλλ' ἀτυχοῦς Μανουὴλ Κομνηνοῦ, Ἀλέξιος καὶ Δαυὶδ, μεταδίδαντες εἰς Πόντον κατέστησαν ἕκαστος Κράτος ἰδιαίτερον, κυριεύσαντες, ὁ μὲν πρῶτος, ὁ ἐπικληθεὶς μέγας, ὅλην τὴν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Φάσιος μέχρι τῆς τοῦ Ἀλυσ (1) παραλίαν, ἥτοι ἀπὸ Σινώπης ἕως Τραπεζούντος, ὁ δὲ τὴν ἐν Βιθυνίᾳ Ἡράκλειαν καὶ τὴν Παφλαγονίαν. Ἀλλ' ἀποθανόντος μετὰ μικρὸν τοῦ δευτέρου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκληρονόμησεν ὅλα ἐκείνου τὰ δικαιώματα. Οἱ δύο οὗτοι θεμελιωταὶ τοῦ τραπεζουντίου Κράτους ὠνομάζοντο δοῦκες, πρῶτος δὲ ὁ ἐκγονὸς τοῦ Ἀλεξίου Ἰωάννης Κομνηνός, ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος.

Αὕτη υπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας τῆς Τραπεζούντος· ἡ ἐμπορικὴ θέσις αὐτῆς κοιμέτης μετὰ τὴν Εὐρώπης καὶ Περσίας, αἱ περὶ αὐτῆς παραδοξολογίαι τῶν ἱπποτῶν, τῶν Γενουησίων καὶ τῶν Βενετῶν οἵτινες, μεταδίδοντες ἐκεῖ ἡγόραζον ὄπλα, τάπητας, ὑφάσματα, καὶ λίθους πολυτίμους τῆς Περσίας, ὁ

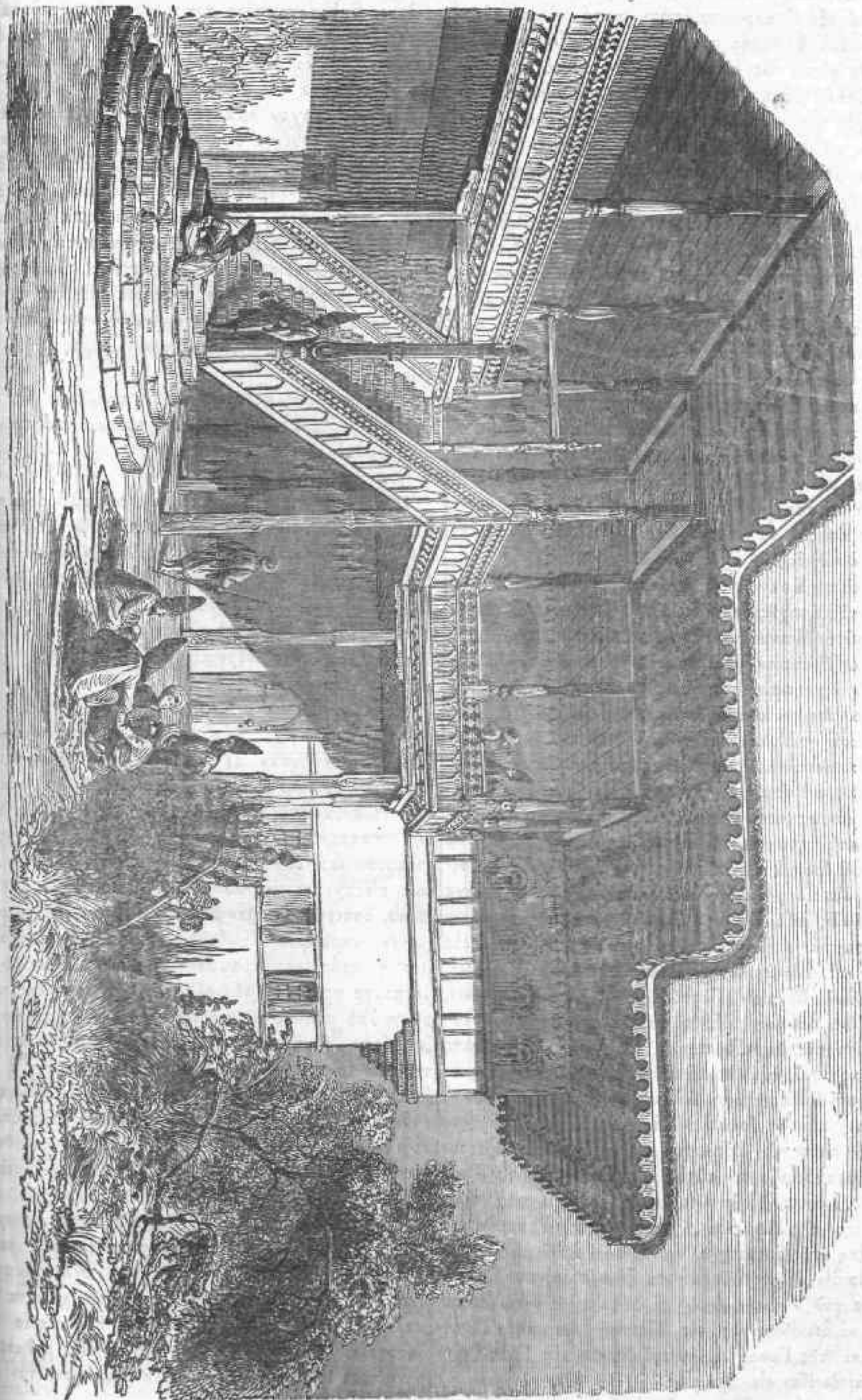
πλοῦτος καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτῆς ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων, ὅλα ταῦτα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ καταστήσῃσι περιώνυμον τὴν Τραπεζούνταν. Ἐνῷ δὲ κρατῆρ δυστυχημάτων ὑπενέμετο τὸ Κράτος τοῦ Βυζαντίου, ἡ Τραπεζοῦς, παραδιδόμενη ὅλη εἰς τὴν ἐμπορίαν, ἀνέκτυσσε τὴν πολυτέλειαν τῆς μητροπόλεως, συνίστα ἀγῶνας καὶ ἐορτάς, ἀνήγειρε παλάτια καὶ οἰκίας λαμπράς, καὶ ἐδέχετο ἀδιακόπως ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτῆς τοὺς πλουσιωτέρους κατοίκους τῆς Περσίας καὶ τῆς ἄλλης Ἀσίας.

Καὶ ὁμῶς πολλάκις διαταράχθη ἡ εὐδαίμων αὕτη κατάστασις· τὸ 1307 οἱ ἔμποροι τῆς Γενούης, τοὺς ὁποίους δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν Ἀγγλοὺς τοῦ Μεσαιῶνος, οἵτινες εἶχον ἱδρύσει καταστήματα ἐμπορικὰ ἐν Τραπεζούντῃ ἐπὶ συνθήκῃ τοῦ νὰ δίδωσι φόρους εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ τόπου, θελήσαντες ν' ἀπαλλαγῶσι τῆς υποχρεώσεως ταύτης, ἠπειλήσαν τὸν αὐτοκράτορα ἀπορρίψαντα τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν, ὅτι ἐμελλον νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πόλιν. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξιος, μὴ πιστεύας ὅτι ἐδύναντο νὰ πραγματοποιήσωσι τὴν ἀπειλὴν ταύτην, ἀπεκρίθη ὅτι ἦσαν κύριοι νὰ μείνωσιν ἢ νὰ ἀναχωρήσωσιν· ὅταν ὁμῶς ἀργότερον ἴδεν αὐτοὺς ἐπιβιβαζομένους πλοίων, ἔστειλε στρατιώτας οἵτινες, μετὰ συμπλοκὴν πεισματώδη, ἐβίασαν τοὺς Γενουησίους νὰ ἐπανέλθωσιν. Αὐτοὶ δὲ ἀγανακτήσαντες διὰ τὴν βίαν ἐβαλον πῦρ εἰς ἓν τῶν προαστείων τῆς πόλεως. Φρικώδης ὑπῆρξεν ἡ πυρκαϊά· πλούτη ἀπειρα ἐξηφανίσθησαν, συγκαταστραφέντων καὶ αὐτῶν τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων τῶν Γενουησίων οἵτινες ἐκτοτε ὑπεβίβηθησαν εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν φόρων.

Τὸ 1379 νέον τι συμβεβηκὸς ἐνέβαλεν εἰς κίνδυνον τὴν ἡτυχίαν καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Τραπεζούντος. Γενουησίος τις, Μεγόλλος Λερκάρης ὀνομαζόμενος, ἀνὴρ εὐφυῆς, πλούσιος καὶ γνωστός, ζῶν ἐν τινὶ μικρᾷ πόλει τῆς Κιλικίας, διετήρει σχέσεις ἐμπορικὰς μετὰ τῆς Τραπεζούντος, ὅπου μετέβαινε συνεχῶς ὄχι μόνον χάριν ὑποθέσεσιν ἀλλὰ καὶ χάριν τέρψεως διὰ δὲ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς προτείλκυσε τὴν εὐνοίαν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἔζη ἐν τῇ Αὐλῇ μετὰ πολλῆς οἰκειότητος. Ἀλλ' οἱ τυλικοὶ ἐρθόνουν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ποτε παίζων ζατρίκιον μετὰ τινος τῶν ἀγαπητῶν ἀξιωματικῶν τοῦ αὐτοκράτορος ἐλογομάχησε μετ' αὐτοῦ· οὗτος δὲ, βέβαιος περὶ τῆς προστασίας τοῦ ἡγεμόνος, ἐξύβρισε τὸ ἔθνος τῶν Γενουησίων· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Μεγόλλος ἀπεκρίθη χλευστικῶς, ὁ νέος Ἕλλην ἐρράπιτεν αὐτόν. Ὁ Γενουησίος ἠθέλησεν ἀμέσως νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ ἀντιπάλου, ἀλλ' οἱ παρόντες ἀπέτρεψαν αὐτόν, δικαιώσαντες καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ τὸν ὑβριστὴν. Ὁ Λερκάρης ἀνεχώρησε τότε εἰς Γένουαν ὅλος πνέων ἐκδίκησιν· ἐροπλίσας δὲ δύο λιθυρνίδας (κάτερα) καὶ ἐπανελθὼν εἰς Εὐξείνον, ἀπέκλεισε τὴν Τραπεζούνταν, ἐλαφραγωγῇ ὅλα τὰ ἐκπλέοντα ἐκείθεν πλοῖα καὶ ἡνρωτηρίαις τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἔστειλε τέσσαρας λιθυρνίδας κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ ἐπιτήδειος Γενουησίος ὑπεξέρευξεν

(1) Ὁ μὲν πρῶτος τῶν ποταμῶν τούτων ὀνομάζεται σήμερον Ῥιὼν, ὁ δὲ ἄλλος Κιζιλ-αρμάκ.

αὐτάς. Συλλαβὼν ποτε τρεῖς Ἑλληνας, πατέρα καὶ υἱούς, διέταξε ν' ἀκρωτηριάσωσι, κατὰ τὸ σῶνθες, αὐτούς· ἀλλ' ὁ πατήρ προσπετὼν παρεκάλει νὰ λάβῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὡς λῦτρον τῶν δύο αὐτοῦ τέκνων. Ὁ Μεγόλλος, μαλαχθεὶς τὴν καρδίαν, ἐπεμψε καὶ τοὺς τρεῖς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, παραγγείλας νὰ προσφέρωσιν αὐτῷ πῖθον μεστὸν ῥινό, ὠτίων καὶ ἄλλων τοιούτων βδελυρῶν τροπαίων τὰ ὅποια εἶχε ταριχεύσει ἐπίτηδες, καὶ νὰ εἰπωσιν ὅτι ἐὰν δὲν παραδώσῃ τὸν ὑβριστὴν ἀξιοματικόν, ἤθελεν ἐξακολουθεῖ πράττων τὰς αὐτάς ὁμότητες. Ὁ αὐτοκράτωρ καταπτοηθεὶς μὲν, ἀλλ' ἀποτροπιαζόμενος τὴν πρότασιν, παρέλαβε τὸν ἀξιοματικόν καὶ μεταδίδου ἦτο ὁ Μεγόλλος ἐξητήρατο χάριν ὑπὲρ τοῦ ῥαπίσαντος αὐτὸν, ὅστις γονυπετὴς καὶ φέρων σχοινίον εἰς τὸν λαιμόν, ἐδέετο νὰ τύχῃ συγχωρήσεως. Ὁ Λερχάρης ἱκανοποιηθεὶς ἐκτύπησε διὰ τοῦ ποδὸς τὸν ἱκέτην εἰς τὸ πρόσωπον εἰπὼν· ὕπαγε, ἀθλίε! οἱ Γενουήνσιοι δὲν συνειθίζουσι νὰ μεταχειρίζωνται τὰς γυναῖκας μὲ πλειοτέραν αὐστηρότητα· οὐκ ἀπέβαλε δὲ καὶ ὅλα τὰ προσφερθέντα αὐτῷ δῶρα, ἀποδοὺς συγχρόνως καὶ ὅλα τὰ λάφυρα ὅσα εἶχε λάβει ἕως τότε παρὰ τῶν ἐχθρῶν.

Τέσσαρες Κομνηνοὶ ἐδασίλευσαν τῆς Τραπεζοῦντος μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν Δαυὶδ ὁ τελευταῖος παρέδωκεν αὐτὴν Μωάμεθ τῷ Β' μετὰ πολιορκίαν τριακονθήμερον. Ἐναντίον ὅμως τῶν συνθηκῶν ὁ ἀτυχὴς οὗτος αὐτοκράτωρ μεταφερθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπηγγονίσθη μετὰ τῶν ὀκτὼ τέκνων αὐτοῦ.

Ἐκτοτε ἡ Τραπεζοῦς ἔμεινεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ὁσμανλίδων. Οἱ ἐμφύλιοι διαπληκτισμοὶ τῶν γενιτσάρων, καὶ αἱ μέχρι τῆς τελευταίας διοικητικῆς μεταρρυθμίσεως καταχρήσεις καὶ ἀρπαγαὶ τῶν ἀρχόντων κατήντησαν αὐτὴν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Ἐνῶ τὸ 1800 ἔτος ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων αὐτῆς ἀνέβαιεν εἰς ἑκατὸν χιλιάδας καὶ ἐπέκεινα, τὸ 1830 εἶχε μόλις 15,000. Σήμερον ὅμως, μετὰ τὴν σύστασιν μάλιστα τῶν ἀτμοπλοίων, ἠῤῥξηνεν ἐκ νέου ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἰς 40 περίπου χιλιάδας Γραικῶν, Τούρκων, Ἀρμενίων, Ἑβραίων, Περσῶν, Ἰταλῶν καὶ Κιρκασίων, καὶ θέλει βεβαίως ἀυξήσει ἔτι μᾶλλον μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἐρζερούμης μεγάλης ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησεν ἐσχάτως ἡ ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις. Ἄλλοτε οἱ ἔμποροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐστελλον διὰ ξηρᾶς τὰς πραγματείας εἰς τὴν παρὰ τὸν Εὐφράτην πόλιν Τοκάτην, σήμερον ὅμως μεταδιβάζουσιν αὐτάς δι' ἀτμοπλοίων εἰς Τραπεζοῦντα, ἥτις διὰ τοῦτο κατέστη μετὰ τῆς πρωτευούσης τῆς Ἀρμενίας, (Ἐρζερούμης) ἡ κυριωτέρα ἀποθήκη τῆς ἀσιατικῆς ἐμπορίας, ἀφοῦ μάλιστα ἡ Ῥωσία δὲν δέχεται πλέον τὰ ξένα προϊόντα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ρεδοῦτ-καλέ· οἱ δὲ ἔμποροι ἀντὶ, ὡς πάλαι, νὰ διευθύνωνται εἰς Περσίαν διὰ τῆς Τίφλιδος καὶ τῆς Γεωργίας, μεταδίδονται εἰς Τραπεζοῦντα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ταυρίδα.

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς μου περιέτρεξα τὴν πόλιν, ἀναζητῶν πρὸ πάντων τὰς ὠραιότερας καὶ τερπνοτέρας θέσεις. Ἡ πόλις ἔχει σχῆμα ἐπὶ

μηκες ἐπὶ χωρίου κατωφεροῦς ὡς ἡ Σμύρνη, δύο δὲ χάνδακες βαθύτατοι πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δυσμὰς, προσπίζονται αὐτὴν· τὰ τεῖχη εἶναι ἀρχαῖα, καὶ ἀρχόμενα πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τῆς θαλάσσης συνενοῦνται πρὸς νότον μετὰ τῆς ἀκροπόλεως.

Ἄλλοτε ὑπῆρχον λαμπρότατα κτίρια εἰς Τραπεζοῦντα ἐξαφανισθέντα ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾶς. τῆς ἐνδημικῆς ταύτης μάστιγος τῆς Τουρκίας. Εἰς τόπον ὀνομαζόμενον Ἐσκι-σεράϊ (ἀρχαῖον παλάτιον ἐπὶ ἀκρωτηρίου τερπνοτάτου, φαίνονται ἐρείπια τινὰ τὰ ὅποια, ὡς λέγεται, ἀνῆκουν εἰς τὰ ἀνίκτορα τῶν Κομνηνῶν. Τὸ ἀκρωτήριο τοῦτο σχηματίζει δύο ἔρμους εἰς οὓς ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοία. Εἰς ἓνα τούτων ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ἔκτισε προκυμαῖαν διὰ νὰ στήσῃ γέφυραν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς πόλεως.

Δὲν εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ ἀνακαλέσω εἰς τὴν μνήμην σου ὅτι ὁ περίφημος Βησσαρίων, ὅστις πρῶτος εἰσήγε τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἰς τὴν δύσιν, ἐγεννήθη εἰς τὴν πόλιν ταύτην.

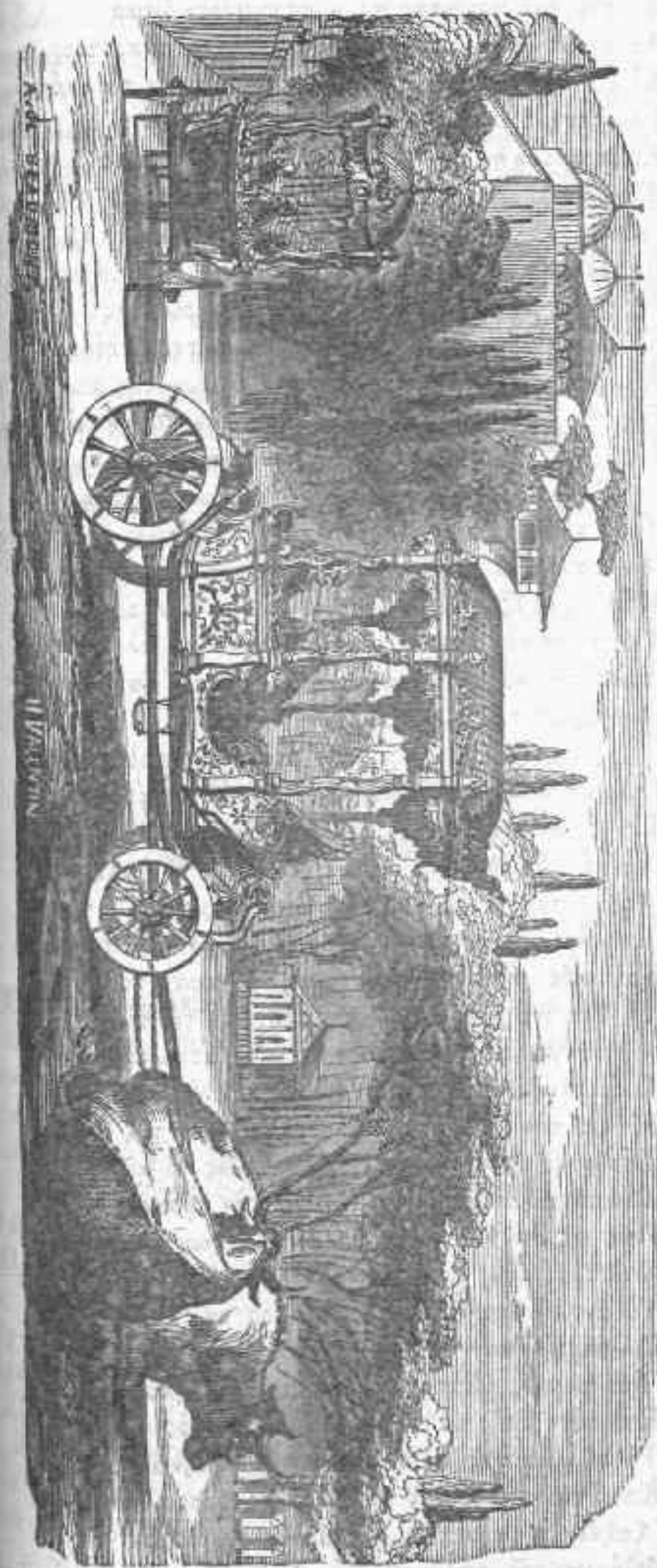
Ἡ φύσις ἐνταῦθα εἶναι πλουσία καὶ λαμπροτάτη, οἱ Τραπεζοῦντιοὶ ῥωμαῖοι καὶ ὠραῖοι ὡς ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ τὰ πλεονεκτήματα καλλωνῆς, ἔχοντα μόνον τὰς κόμας ἐρυθρὰς τὸ φαινόμενον τοῦτο μ' ἐράνη κατ' ἀρχὰς πολὺ περιεργον· ἔμαθον ὅμως μετὰ ταῦτα ὅτι βιάζονται αὐτάς ἐπίτηδες κατ' ἔθος Περσικόν, διὰ νὰ γίνωνται ἀργότερον μελαναί.

Ἐξελθὼν τῆς πρὸς δυσμὰς πύλης τοῦ φρουρίου τῆς ὀνομαζομένης ἀγία Σοφία, εὗρέθην εἰς ἀπέραντον πεδιάδα, ὅρια ἔχουσαν ἐκ δεξιῶν μὲν τὴν θάλασσαν ἐξ ἀριστερῶν δὲ ὄρη. Πρὸς τὴν ἄκρην αὐτῆς ἐπὶ γκολόφου τερπνοῦ ὑπάρχει ἐκκλησία μικρὰ περιεργωτάτης κατασκευῆς, λιθόκτιστος καὶ σχῆμα ἔχουσα σταυροῦ, ὡς ὅλοι αἱ ἀρχαῖαι ἡμῶν ἐκκλησίαι. Τὸ φῶς εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν διὰ τῶν παραθύρων τοῦ θόλου, ὅστις ἐσῶθεν μὲν βαρύνεται ὑπὸ τεσσάρων κίονων ἐκ μαρμαροῦ, ἔξωθεν δὲ ἔχει σχῆμα ὀκταγώνιον· ἡ πρότοψις ἐστραμμένη πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ βλέπουσα πρὸς μεσημβρίαν, ὁμοιάζει στοᾶν ἐπιστερομένην ὑπὸ ἀψίδος ἡμικυκλικῆς, καὶ στολιζομένην ὑπὸ ζωφόρου. Πρὸς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς στοᾶς ταύτης ἴδον ἀνάγλυφα ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐν παρίστα τὸν ῥωμαϊκὸν αἶσθόν τὰ δὲ ἄλλα, διάφορα πρόσωπα καὶ ἄνθη, καθὼς καὶ ἐπιγραφὰς ἑλληνικάς τὰς ὁποίας, ἐσβεσμένας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰς μάτην ἠγωνίσθην νὰ ἀναγνώσω. Ὑποκάτω τῆς στοᾶς ταύτης τρεῖς ἀψίδες βαρύνονται ὑπὸ δύο στηλῶν λεπτῶν ἀλλὰ πλατέα ἔχουσιν τὰ κιονόκρανα, εἶναι κατεσκευασμένα κατὰ τὸν ἀραβικὸν ῥυθμόν. Σταυροὶ ἐκ λίθου πορφυρίτου καὶ ἐξ ὕλου ὀρχαίου εἰν' ἐγκεκολλημένοι ἐντὸς τῶν τοίχων, καὶ ἄλλα μάρμαρα κόκκινα περικαλλύνουσι αὐτούς. Ὑποθέτω ὅτι ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνηγέρθη ἐπὶ Κομνηνῶν, ὅτε ὁ βασιλεὺς ῥυθμὸς παρὰ τὰς ὑπεχώρει εἰς ἄλλον κομψότερον, τὸν ἀραβικόν.

Πλησίον τῆς ἐκκλησίας ταύτης τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Τούρκοι ὀνομάζουσιν ἀγία Σοφίαν, ὑπάρχει πύργος

τετράγωνος ὡς κωδωνοστάσιον. Κατὰ τινὰ ἐπιστο-
λὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀδριανόν, φαίνεται ὅτι ἡ
Ἀγία Σοφία ἦτο γὰρ τοῦ Ἑρμοῦ κορυφῶς καὶ στερεῶς
κατεσκευασμένος, ἀλλὰ χωρὶν ἀγαλμα μόνις πέντε
ποδῶν ὕψος ἔχον.

Αἱ κορυφαὶ τῶν παρακειμένων βουνῶν βρύθουσιν ἐ-
μπίων ἀζίων λόγου μαρτυρούντων τὸν παρελθόντα
πλοῦτον τοῦ τόπου τούτου. Ἐρ' ὅλων τῶν ὡραίων

τοποθεσιῶν ὑπάρχον ἄλλοτε μοναστήρια, ἀχυρὰ καὶ
παλάτια. Ἐνταῦθα βλέπεις μονὰς αὐτοκρατορικὰς
εἰς τῶν ὁποίων τοὺς τοίχους σῶζονται λείψανα βυζαν-
τινῆς ζωγραφίας, ἐκεῖ ἐρείπια οἰκίας μεγαλοπρεποῦς,
καὶ πορρωτέρω πύργον κατασταθέντα διάσημον ἐξ

αἰτίας νέου τινὸς Τούρκου, ὅστις, μὴ δυνηθεὶς ν' ἀ-
γοράσῃ καὶ προσφέρῃ εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ψέλλιον
τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἐπεθύμησε, κατεκρημνίσθη ἀπὸ τοῦ ὕ-
ψους αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὁ διοικητὴς, ὅστις δεικνύει σπανίαν προθυμίαν εἰς
τὸ νὰ εὐχαριστῇ τὴν περιέργειάν μου, μὲ χορηγεῖ ὅ-
λα τὰ μέσα ὅσα δύνανται νὰ εὐκολύνωσι τὰς ἐκ-
δρομὰς μου. Ἐβαλεν εἰς τὴν διάθεσίν μου τὰ με-
γαπρεπέστατα ὀχήματα, ἡ ἀραμπάδας, ὡς ὀνομά-
ζονται ἐνταῦθα, τοῦ χαρεμίου του. Τούτων σὲ στέλ-
λω μικρὸν Ἱχνογράφημα τὸ ὁποῖον, ἐξηπλωμένος
σήμερον ὑπὸ βαθύσκιον πλάτανον, ἐζωγράφησα πρὸς
χάριν σου. Μένω κτλ.

N.

ΜΝΗΣΤΗ ΑΝΔΡΙΑ.

Τῷ φίλῳ Γ. Δ. Ρουσίῳ.

— Μαῦρα ἀπλόν' ἡ νύξ πτερὰ ἀπόψε εἰς τὰ ὄρη,
Καὶ ἀφορβόλον παταγεῖ εἰς τὰς ἀκτὰς τὸ κύμα.
Μόνη ἀπόψε τί ζητεῖς ἐδῶ, καλὴ μου κόρη;
Πῶς εἰς τοὺς βράχους ἔρημον περιπλανᾷς τὸ βῆμα;
Ἰδὲ τὸν οὐρανόν, ἰδὲ τὰ σύννεφα πῶς φεύγουν,
Ἰδὲ ἀπὸ τὰ σπλάγχνα των τί κρότους ἐξερεῦγουν!
Τὴν ἀκατόν μου ἔσυρα ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἄμμου,
Καὶ φεύγω εἰς τὸ ταπεινόν, ὦ κόρη, οἴκημά μου.
Ἄν μακρὰν ἦναι ἀπ' ἐδῶ τὸ πατρικόν σου δῶμα,
Ἐλθέ ὑπὸ τὴν στέγην μου νὰ σὲ φιλοξενήσω,
Κ' εἰς τοὺς γονεῖς σου αὖριον πρωὶ νὰ σ' ὀδηγήσω.
Ἀλλὰ πῶς εἰς τὸ πέλαγος δακρῦον στρέφεις ὄμμα;
— Οὔτε ἀπόψε φαίνεται! τρεῖς μῆνας ἐδῶ μόνη
Πρωὶ καὶ βράδυ ἔρχομαι, τὸ βρίκιον προσμένω
Ἐρημα μόνον κύματα ἡ θάλασσα ἀπλόνει.
Ἀλλὰ ἀπόψε θὰ φανῇ, ὦ γέρον, ἐδῶ μένω!
— Τί λέγεις; τί στοχαῖεσαι; τὴν νύκτα θὰ περάτης
Μὲ τὰς σκιάς τοῦ οὐρανοῦ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης;
Ἦ τρικυμία τί ζητεῖς, ὦ κόρη, νὰ σοὶ φέρῃ;
— Τὸν Φῶτην, τὸν μνηστῆρά μου! εἰς μακρυσμένα
μέρη

Πρὸ τριῶν ἔφυγε μηνῶν μελαγχροινὸς καὶ νέος
Ὁ φίλος τῆς καρδίας μου, ὁ ναύτης ὁ ὡραῖος!
Τὸν περασμένον αὐγουστον, κυριακῆς πρωίαν,
Ὁ ἱερεὺς εὐλόγησε μετὰ τὴν λειτουργίαν
Τὰ δύο δακτυλίδια τοῦ νέου ἀρραβῶνος,
Καὶ εἰς τὰ δάκτυλα ἡμῶν τὰ ἔβαλε συγχρόνως.
Εὐτυχὴ γάμον ὁ λευκὸς μᾶς ἐπευχήθη γέρον
Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν τὴν δεξιάν του φέρων.
Χαρμόσυνος ἐπέρασεν ἐκείνη ἡ ἡμέρα,
Καὶ ὑπὸ τῶν γονέων του τὴν στέγην ἡ ἐσπέρα
Τοὺς συγγενεῖς συνήθροισεν εἰς τράπεζαν πλουσίαν,
Αἱ φίλαι τοῦ χωρίου μας μ' ἁσμάτων μελωδίαν
Καὶ μὲ παιδρούς ἐώρτασαν χοροὺς τὸν ἀρραβῶνα.